

“Het doel der opvoeding is: elk kind te helpen worden wat het is”. *Kees Boeke*

Basisonderwijs

Kees Boekelaan 10 3723 BA Bilthoven
Directeur: Anne-Mieke Bulters
T 030 228 28 42
werkplaatsbo@wpkeesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

Voortgezet onderwijs

Kees Boekelaan 12 3723 BA Bilthoven
Rector: Jeroen Croes
T 030 228 28 41
werkplaatsvo@wpkeesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

“Alles wat je
samen doet
krijgt adem
en blijft staan
als je het
achterlaat.”

wp
krant

jaargang 34 | nummer 34 | juli 2018

Basisonderwijs

Anne-Mieke Bulters
Educatieve behoeften

Algemeen

Werk dan mee in De Werkplaats

Voortgezet onderwijs

Leraar worden; wat goed!
De cirkel van invloed

Redactioneel Zomer 2018

Zijn leraren zelf eigenlijk ooit klaar met leren? Voor iedereen in de organisatie van onze school is het antwoord op deze vraag helder: natuurlijk niet. Maar hoe en wat leren ze dan nog, eenmaal 'genesteld' in het onderwijs? Om de lezers van de WP-Krant daar eens wat meer inzicht in te verschaffen leek *scholing* ons een mooi thema voor dit nummer. Het BO vertelt ons over *Educational Needs* en laat zien hoe het vak beeldende vorming nieuwe impulsen krijgt. Het VO gunt ons een kijkje in de keuken van de medewerkers die stagiairs en nieuwe docenten bege-

leiden en stelt iemand aan jullie voor die medewerkers sinds jaar en dag bijschoolt. Omdat we heel blij zijn dat onze directie weer compleet is, kon een kennismaking met de nieuwe directeur basisonderwijs in dit nummer natuurlijk niet ontbreken. Aan twee werkers uit groep 5/6 de eer om Anne-Mieke Bulters te interviewen. En verder in deze uitzending: Madelon Boxman, Ingmar Heytze, Robert-Jan Westdijk, Dana Linssen en Hidde Leijnse. Aan tafel!

Berend Ike

Inhoud

- 3 Even voorstellen: Anne-Mieke Bulters
- 6 Nieuwe inzichten bij beeldende vorming
- 8 Educatieve behoeften
- 10 Interview Madelon Boxman
- 12 Werk dan mee in De Werkplaats
- 14 Uitwisseling Réunion
- 15 In memoriam: Machteld Heslinga
- 16 Leraar worden, wat goed!
- 18 De cirkel van invloed
- 21 Interview met Robert Jan Westdijk en Dana Linssen
- 24 De oud-werker: Hidde Leijnse
- 26 Kleine goden

Colofon

Redactie
Kim Gaalman, Marijn Backer en Jeroen Croes
Eindredactie: Berend Jan Ike

Ontwerp
Mireille Geijzen/Gabriëlle Buys

Drukwerk
Drukkerij ESED te Soest

Middenfoto
Willem Mes

Foto cover
Marian Kleverkamp

Foto's zonder bronvermelding
Willem Mes

bo

Even voorstellen: Anne-Mieke Bulters

Jule Grote en Stijn Westerling (groep 5/6) interviewen Anne-Mieke Bulters, de nieuwe directeur/directrice van het BO

Allereerst de vraag of wil je liever directeur of directrice wilt zijn.

Het liefst directeur, want het maakt niet uit of je een man of een vrouw bent.

Hoe was jij vroeger als kind?

Ik woonde in Uithoorn en ging daar naar de katholieke basisschool Sint Hubertus, daar kon ik lopend naar toe. Ik vond het een beetje saai op school. Ik vond alles heel makkelijk. Dat is natuurlijk al lang geleden, in de jaren '60. We zaten in

rijtjes. Wel jongens en meisjes bij elkaar. Er was een rijtje met kinderen die het niet zo goed konden, een rijtje met kinderen die het redelijk goed konden en ik zat in het rijtje met kinderen die het goed konden. Ik maakte mijn taak eigenlijk heel snel af. Later gingen we een musical maken waarin we mochten dansen en zingen en toen vond ik het leuk worden.

Was er ook iets wat je moeilijk vond?

Nee, eigenlijk niet. Ik houd ontzettend van lezen. Mijn moeder werkte in de bibliotheek. Ik las heel veel. Spelling, rekenen, aardrijkskunde en geschiedenis vond ik allemaal wel makkelijk.

En een vak als tekenen?

Ja, dat vond ik wel leuk, maar ik heb nog steeds het gevoel dat ik dat niet kan. *Dat dacht Vincent van Gogh ook, dus dat zegt niets.*

Heb je vroeger ook stoute dingen gedaan?

Op de basisschool niet, maar op de middelbare school wel. Bij mijn leraar Engels. Die kon niet lesgeven. Wij gingen daar doorheen kletsen. Daar kon hij helemaal niet tegen. Dan riep hij: 'Anne-Mieke, hou nou eindelijk je mond eens dicht.' Toen heb ik een pleister meege-

Foto: Kim Gaalman

"Ik kan goed verhalen vertellen, ik ben flexibel, heb humor; zonder humor is het allemaal niet leuk."

nomen en op mijn mond geplakt, iedereen moest lachen. De docent werd toen nog bozer en ik moest naar de conrector, meneer Loman, en heb daar mijn verhaal verteld. Meneer Loman moest er een beetje om lachen, maar ik kreeg wel straf.

Spreek je meer talen?

Ja, ik spreek behalve Nederlands en Engels ook Spaans. Ik ben na mijn studie in Chili geweest. Daar gingen we werken in een krottenwijk. We gingen muziek maken en tekenen met die kinderen. Ze spraken daar geen Engels, dus ik moest wel Spaans leren.

Wat zijn je talenten? We weten al dat je met kinderen kan omgaan en dat je creatief bent. Ik kan goed verhalen vertellen, ik ben flexibel, heb humor; zonder humor is het allemaal niet leuk. Ik kan wel aardig schrijven. Ik kan ook wel wat met cijfers, bijvoorbeeld een begroting snel overzien.

Waarom heb je voor het vak 'directeur' gekozen?

Ik word er blij van om me in te zetten voor een gemeenschap van kinderen. Het is leuk om al die kinderen te zien en te zien groeien. Ik heb straks weer een overleg met het bestuur; dat is heel serieus en belangrijk. Maar dit interview vind ik juist weer heel erg leuk. Ik hou van die afwisseling. En ik wil graag dat er meer gebeurt met de talenten van de kinderen.

Van welke scholen ben je directeur geweest?

De Kunstmagneetschool De Kraal in Amsterdam-Oost, de St. Rosa basis-

school in Amsterdam-Noord en de Buitenveldertse Montessorischool in Amsterdam-Zuid.

Ben je ook iets anders geweest dan directeur?

Ik heb altijd met kinderen gewerkt, maar niet altijd in het onderwijs. Ik ben begonnen als kinderwerkster in een buurt in Amsterdam. Ik organiseerde dan na schooltijd activiteiten voor kinderen, bijvoorbeeld met de kleuters naar de brandweer.

Ik ben adjunct-directeur van een welzijnsorganisatie in Amsterdam geweest en zakelijk directeur van een cultureel centrum. Daarnaast heb ik ook scholen begeleid met creatieve projecten. Dus altijd met kinderen, op school of erbuiten.

Klinkt heel leuk. Word je daar blij van, kinderen helpen met creatieve activiteiten? Zeker.

Van wat voor soort kleren hou je?

Ik moet me erin kunnen bewegen. Ik hou van kleur en lekker makkelijk. Als het feest is, dan doe ik iets feestelijks aan. Bijvoorbeeld bij Nicole [dansmedewerker, die pas afscheid heeft genomen] heb ik een kleurige jurk aangedaan.

Je kende Nicole eigenlijk niet zo heel lang, maar ik zag wel een klik. Klopt dat?

Wat leuk dat je dat zag, dat klopt. Ik vind het heel jammer dat ze weg is.

Waarom heb je deze school gekozen om te gaan werken?

Ik wilde eigenlijk helemaal niet gaan solliciteren. Ik was interim-directeur en vond dat heel leuk. Maar toen zag ik deze vacature voorbijkomen. Ik ben eerst twee weken gaan nadenken en heb toen toch besloten om te reageren.

Ik vind het leuk dat de werkers ruimte krijgen, dat er naar ze geluisterd wordt. Dat kinderen ook andere dingen leren, behalve taal en rekenen. Dat heeft wel te maken met mijn eigen ervaring op de basisschool. De middelbare school was al beter en voor mijn vervolgopleiding ben ik echt gaan kijken naar een school waar je ook kon dansen en toneel kon spelen en waar je projecten kon doen. En ik weet zeker dat ik niet de enige ben die daar blij van wordt. Ik ben ook directeur geweest op een school waar kinderen die niet goed Nederlands spraken woorden al dansend leerden. Van zo'n manier van lesgeven word ik blij.

Wij dansen ook veel, al vanaf groep 1/2.

En dan mag je de einddans doen voor alle kinderen en hun ouders. Dat is zó leuk!

Ja, daar heb ik al wel van gehoord, ik ben erg benieuwd! En de lintendans heb ik al op YouTube gezien.

Ja, die lintendans, dat mag eigenlijk geen wedstrijd zijn, maar dat is het gewoon wel. [Anne-Mieke moet lachen] Wat vinden jullie ervan dat het een wedstrijdje is?

Ja, dat is gewoon heel erg leuk.

Ja toch, dat snap ik wel. Maar het mag dus eigenlijk niet?

Kees Boeke vond dat wedstrijdjes niet mochten, ieder kind is een winnaar. Maar ja, kinderen vinden het toch leuk.

Hoe vind je het om hiernaartoe te moeten reizen?

Ik woon vlak bij een station. De trein doet er veertig minuten over. Daar moet ik wel

aan wennen. Ik kom dan aan op station Bilthoven. Daar heb ik een fiets staan. Het went al een beetje.

Wat vind je anders aan de WP?

Er is hier veel meer ruimte. Als ik jullie buiten zie spelen, word ik echt blij. Voor kleine dingen is ruimte, maar ook voor voetbal, voor alles. Bij mijn laatste school was een klein tegelpleintje. De jongens mochten maar twee keer per week voetballen, omdat er eigenlijk niet echt ruimte voor was.

En jullie krijgen ook meer ruimte in jezelf uitdrukken, dat er met jullie gesproken wordt, dat vind ik mooi. Toen ik in de groepen ging kennismaken zei een leerling: 'Hier krijg je letterlijk en figuurlijk alle ruimte.'

Soms als je rust nodig hebt, kan je even je werk neerleggen en een rondje lopen.

Dit was eigenlijk de laatste vraag. Maar ik heb er toch nog een: wat wilde je worden toen je jong was?

Kinderarts. Maar ik was, dacht ik toen, niet goed in natuurkunde. Dus dat had ik laten vallen. En toen kon ik geen geneeskunde studeren. En maar goed ook, want ik vind dit eigenlijk veel leuker.

Ja, jij wil graag vrolijke kinderen om je heen. Dus dat is mooi. En wij zijn ook blij met jou!

Jule Grote & Stijn Westerling, werkers uit 5/6

Leren reflecteren op product en proces

Nieuwe inzichten bij beeldende vorming in de bovenbouw

Behalve dat onze vaste medewerkers zich laten (bij-)scholen, bieden we op De Werkplaats natuurlijk ook niet-medewerkers die zelf nog op school zitten de ruimte om ervaring op te doen. BO-medewerker Margot Timmerman vertelt over recente ervaringen op dat gebied en over nieuwe inzichten bij beeldende vorming

Als je De Werkplaats een beetje kent, vraag je je wellicht af waarom we nooit eerder op dit idee gekomen zijn, maar eind mei/begin juni hebben twintig eerstejaarsstudenten van de Utrechtse Hogeschool voor de Kunsten (HKU) hun

eerste stage bij ons op de basisschool kunnen doen. Vier woensdagmiddagen hebben zij voor onze honderdvijftig werkers workshops verzorgd met als thema Australië, Nieuw-Zeeland en Oceanië, aansluitend bij ons project van dat moment.

Het mes snijdt aan twee kanten. De studenten oefenen in de praktijk met het geven van lessen en de kinderen krijgen van andere mensen nieuwe lessen in beeldende vorming. Als afsluiting werden alle ouders uitgenodigd om de werken te bewonderen, maar eigenlijk was het proces veel belangrijker dan

Foto's: Margot Timmerman

het resultaat. Wat hebben de werkers en studenten van elkaar geleerd, waar schuurde het en was het wellicht onprettig, waar en waardoor werden successen behaald? Mooie leermomenten voor zowel de studenten als de werkers.

Verdieping

In de bovenbouwgroepen 7/8 wilden we al langer verdieping aanbrengen in beeldende vorming. De medewerkers volgden daartoe een aantal workshops bij Art & Sophie, een bedrijf gespecialiseerd in het trainen van leerkrachten op het gebied van beeldend onderwijs. Tijdens deze workshops leerden de medewerkers waar een goede beel-

“Wat zou de kunstenaar hebben bedoeld? Waarom koos hij of zij voor deze kleuren en vormen?”

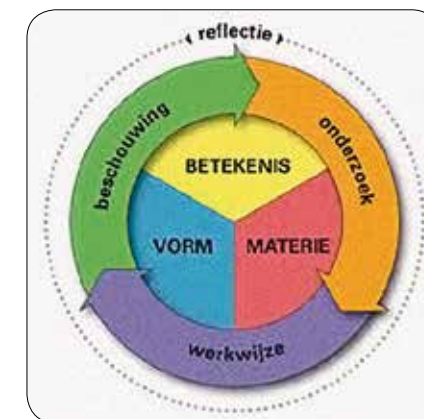
dende les aan moet voldoen en hoe je op relatief eenvoudige wijze kinderen kunt scholen in beeldende vaardigheden. Hierbij hoort niet alleen het zelf maken van beeldend materiaal, maar ook kunst beschouwen: samen kijken naar kunst en daar een gesprek over voeren. Jezelf vragen stellen over het kunstwerk: wat zou de kunstenaar hebben bedoeld? Waarom koos hij of zij voor deze kleuren en vormen? Wat zou er gebeuren als hij een andere kleur had gekozen? Welke verschillen zie je als je twee kunstwerken met hetzelfde onderwerp met elkaar vergelijkt?

Deze beschouwingslessen leveren mooie, filosofische gesprekken op. Waar de werkers eerst een beetje afwachtend waren en niet direct enthousiast over het idee om kunstwerken te bekijken en te bespreken, ontdekten ze al snel hoe leuk het is om je erin te verdiepen. Wat zou de maker bedoeld hebben? Waarom

maakte hij of zij deze keuzes voor vorm, licht en structuur? Door betekenis te geven aan een kunstwerk, bekijk je het met andere ogen en is er meer ruimte voor waardering. Ook in het eigen werk kunnen werkers dit meenemen: leren keuzes te maken voor materiaal, vorm of kleur en deze keuzes te onderbouwen. Dit is vooralsnog een leerproces, maar wel een mooi leerproces om als medewerker te 'beschouwen'.

De praktijk

Naast de beschouwingslessen zijn er natuurlijk ook veel praktijklessen gegeven. In deze lessen wordt gewerkt met een didactisch model. In dit model worden product en proces van elkaar gescheiden. Betekenis, vorm en materiaal zijn productcomponenten. Ze hebben betrekking op het product: wat zie je aan het eindresultaat? Maak je bewus-

te keuzes voor vorm en materiaal? En welke invloed heeft dat op de betekenis? Beschouwing, onderzoek en werkwijze (het creëren) zijn procescomponenten. Ze hebben betrekking op het proces; de aanpak en het gaandeweg bijstellen van deze aanpak vallen hieronder. Welke keuzes maak je en waarom? Waren ze succesvol? Waarom wel/niet? De buitenste cirkel is een belangrijk element: het reflecteren op je eigen werk

en op dat van een ander. Reflecteren op product en proces. Hoe heb je het aangepakt, welke keuzes heb je gemaakt, waarom en met welk resultaat? Deze manier van werken levert een rijke (serie) les(sen) beeldende vorming op, precies wat wij willen bereiken met onze lessen.

De lessen van de HKU-studenten sluiten daar goed bij aan. Ook zij werken met een didactisch model, maar bij deze eerstejaarsstudenten is de ervaring in lesgeven het belangrijkste leerdoel. De werkers hebben ervan genoten en de medewerkers ook. De sfeer was prettig en rustig, de werkers leerden van andere docenten les te krijgen en werkten vier weken aan een project met de presentatie aan de ouders als mooi sluitstuk. Het was een pilot, een eerste keer, maar het smaakt zeker naar meer.

Uiteraard reflecteren wij ook bij deze lessenseries en de samenwerking met de HKU op proces en resultaat. Leren is bewegen, nieuwe uitdagingen aangaan en daarop reflecteren. Een mooi proces, op elk niveau.

Margot Timmerman
Medewerker 7/8

Educatieve behoeften

Over dromen, doelen, tegenslagen en succes

Omdat het thema van deze WP-Krant 'scholing' is, vroegen we medewerker Jikke Klem om uit te leggen wat haar opleiding Educational Needs precies inhoudt en hoe ze deze inzet bij het lesgeven op het BO.

Ik rondde de Pabo af in 2000 en werk zestien jaar op De Werkplaats. In die jaren heb ik veel ervaring opgedaan en deed ik af en toe een cursus. Vorig jaar begon het te kriebelen; ik had behoefte aan nieuwe voeding. Ik wilde graag nieuwe kennis opdoen, ervaringen delen en verder groeien.

Sinds september 2017 volg ik de tweejarige master EN, wat staat voor Educational Needs.

Deze opleiding is er voor alle onderwijsgevenden en biedt verdieping op de gebieden leren, gedrag en begeleiding. Het brengt me veel: de colleges geven me informatie en het lezen van de literatuur brengt me tot nieuwe inzichten. Veel dingen zijn direct toepasbaar in de praktijk. Ik gebruik nieuwe methodes op de dagen dat ik RT geef, ik probeer dingen uit op de dagen dat ik voor de klas sta en op het gebied van begeleiden heb ik een plan gemaakt om het middenbouwteam te ondersteunen bij het verbeteren van het leesonderwijs in groep 4.

Reteaming

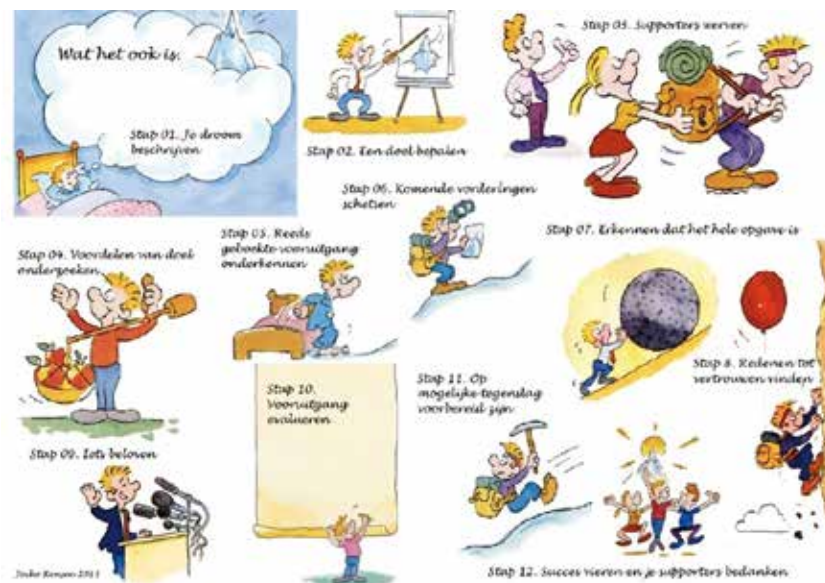
Ik heb de *reteaming*-methode gebruikt om met het middenbouwteam het leesonderwijs te verbeteren.

Reteaming is een oplossingsgerichte methode die ontwikkeld is door de Finse psychotherapeut Ben Furman. Door middel van twaalf stappen kun je veranderingsprocessen sturen, waarbij de nadruk ligt op samenwerken met je team.

Ik ben gestart met het beschrijven van mijn *droom*, daarbij schetste ik de ideale toekomst voor het leesonderwijs in groep 4. Daarna benoemde ik de

Striptekening: Ben Furman & Tapani Ahola

“Door middel van twaalf stappen kun je veranderingsprocessen sturen.”

doelen. Waar werken we naartoe en wat is daarvoor nodig? Wat voor leesscores willen we in juni zien? Bij stap 3 ging ik op zoek naar *supporters*. Ik begeleid het proces, maar ik kan het niet alleen. Ik heb de andere medewerkers nodig, maar ook de kinderen en hun ouders. Naar de medewerkers heb ik *de voordelen* genoemd, want er zijn veel voordelen als mijn droom uitkomt. Die voordelen zijn er niet alleen voor mij, maar ook voor de medewerkers uit de volgende bouw, voor de ouders, voor de kinderen en voor mijn collega's in de middenbouw.

Bij stap 4 presenteerde ik *de vooruitgang tot nu toe*. Er waren namelijk al best wat dingen die goed gingen. Door deze dingen te benoemen kregen we zelfvertrouwen. We hadden zin om ermee aan de slag te gaan. Ik schets de stappen van vooruitgang, waarbij ik ze onderverdeelt in een tijdspad. Wat willen we morgen bereiken? Wat over twee weken? Wat over een maand? Etc.

Toch is het ook goed om ons te realiseren dat het *niet altijd gemakkelijk zal zijn*. Door mijn bedenkingen met het team te delen, werd het nog meer een gezamenlijk project. We zullen elkaar nodig hebben. Desondanks zien we het wel

zitten, en daarom deel ik *mijn redenen voor vertrouwen*. Wat maakt dat ik het plan als haalbaar zie?

Vervolgens vroeg ik de medewerkers of ze er vertrouwen in hadden. Bij deze vraag kreeg het proces een cruciale wending. Er bleken toch zwaarwegende bezwaren te zijn tegen het uitvoeren van het proces in de door mij bedachte vorm. Nu werd het interessant, want deze methode is gebaseerd op samenwerken en dat was precies wat ons te doen stond. Door samen te kijken naar wat wél haalbaar was en vast te stellen wat de mogelijkheden waren, kwamen tot een oplossing waarbij het doel alsnog behaald kon worden. Na deze wijziging had iedereen er vertrouwen in.

In stap 9 noem ik mijn *beloftes* om het proces goed te begeleiden. Door deze beloftes uit te spreken, krijgen ze meer waarde en dat zorgt ervoor dat ik daadwerkelijk stappen zal zetten om ze na te komen.

Ik vertel mijn collega's hoe ik *de vooruitgang zal evalueren*. Ik zal veel contact met ze hebben, ze regelmatig even bij elkaar roepen en het terug laten komen op vergaderingen.

We hebben ons al gerealiseerd dat het niet altijd makkelijk zal zijn, toch maak ik nog even concreet wat mijn plan van aanpak zal zijn als er tegenslagen zijn. *Door voorbereid te zijn op tegenslagen* kunnen we ze gemakkelijker aan. De eerste tegenslag was dat mijn plan geen volledige doorgang vond. Door daar samen een oplossing voor te bedenken hebben we die tegenslag overwonnen.

Tot slot spreken we af dat we *het succes zullen vieren* als het veranderproces ertoe geleid heeft dat we betere scores kunnen vaststellen voor het lezen in groep 4.

Huidige situatie

Inmiddels zitten we middenin het veranderproces. We hebben drie extra instructiemomenten in de week gecreëerd, waarbij de kinderen die extra leesondersteuning nodig hebben in een klein groepje begeleid worden door hun medewerker. We werken nauw samen en hebben veel contact. Het is een gezamenlijk proces waarin we met en van elkaar leren.

En we merken vooruitgang! De kinderen zelf merken op dat het lezen makkelijker gaat en wij ervaren dat we door deze aanpassing het verschil kunnen maken. Het optimisme voert de boventoon. We zijn op de goede weg en door goed samen te werken bereiken we in elk geval dat we de kinderen optimaal ondersteunen om hun het leren lezen zo goed mogelijk aan te bieden.

Ik kijk uit naar het moment waarop mijn droom uitkomt!

Jikke Klem
Medewerker groep 3/4

Reteaming - oplossingsgericht werken als veranderstrategie
Ben Furman (2009)

Interview Madelon Boxman

In het kader van het POP (Persoonlijk OntwikkelPlan) in groep 8, wilden Aissam en Josse een interview doen. Ze hadden zichzelf als opdracht gesteld: tien vragen stellen aan een medewerker. Ze interview-

den Madelon Boxman, die groepsmedewerker 3/4 én medewerker muziek is.

Beschrijf jezelf in één woord. Grappig.

Wat vind je leuk aan jezelf?

Ik vind het leuk dat ik van muziek maken hou, dat ik mensen kan laten lachen en kinderen inspireer.

Foto: Miriam Helsper

“Zingen vind ik heel leuk, en saxofoonspelen. Verder hou ik van uitslapen, hardlopen en gewoon lekker in de natuur zitten. O ja, en van surfen.”

Waarvoor zouden mensen je wakker mogen maken?

Lekker eten, bijvoorbeeld lasagne of sushi. Heel veel dingen met vis vind ik lekker. Zelf kan ik niet zo goed koken, maar gelukkig ben ik met iemand getrouwd die het wel heel goed kan. Maar in de nacht wil ik natuurlijk ook slapen.

Wat vind je leuk aan je kinderen?

Ik kan heel erg lachen om mijn zoon Luuk (6). Mijn andere kind is nog heel klein. Ze is drie en ik moet soms lachen omdat ze er grappig uitziet.

Maak in dertig seconden een reclame voor de school.

De Werkplaats is gewoon de allerleukste school van Nederland, omdat je hier midden in het bos zit, een kinderboerderij hebt, kan zingen, dansen en gymmen en heel ver rennen zonder dat je iemand tegenkomt en omdat je hier zelfs een ecologische tuin hebt. En natuurlijk omdat hier heel leuke medewerkers zitten. Daarom moet je naar De Werkplaats komen, omdat je kan worden wie je bent.

Waarom wilde je juf worden?

Om met kinderen te werken, omdat kinderen echt nooit doen wat je van tevoren bedenkt. Toen ik acht was wilde ik al juf worden en inmiddels ben ik het al vijftien jaar. Maar ik hou niet van nakijken en vergaderingen die veel te lang duren.

Waarom zouden mensen je kunnen herkennen?

Droge humor. En eerst een beetje stil en daarna ben ik spraakzaam.

Wat vind je leuk aan de school/je werkplek?

Ik vind het leuk dat iedereen zichzelf kan zijn. Dus of je nou supergoed kan leren of heel veel weet van natuur, er is voor iedereen wel wat leuks. Ik had graag hier op school gezeten.

Wat vind je leuk om te doen?

Zingen vind ik heel leuk, en saxofoonspelen. Verder hou ik van uitslapen, hardlopen en gewoon lekker in de natuur zitten. O ja, en van surfen.

Kan je goed opschieten met de andere medewerkers?

Met sommige mensen heb je een klik en met andere niet. Carolien bijvoorbeeld is een goede vriendin, dus ik vind het leuk om met haar samen te werken. Met sommige mensen vind je het wat minder leuk, maar dat hoort erbij.

We hadden een goede samenwerking. En we vonden het leuk. We willen Madelon ook bedanken dat ze hieraan mee wilde doen.

Aissam Zaim & Josse Malmberg, groep 8

Werk dan mee in De Werkplaats

Na jaren met dezelfde opzet gewerkt te hebben, vonden we het tijd worden om de vaste rubriek 'Werk dan mee in De Werkplaats' in een nieuw jasje te steken. Vanaf nu zullen we proberen een medewerker van het BO écht met een medewerker van het VO in contact te brengen. Op een prachtige dag in april treffen Hugo Noordman (aardrijkskunde, VO) en Maarten Elenbaas (groep 5/6, BO) elkaar op het VO-medewerkerterras voor een gezellig onderhoud. Aan het begin van het gesprek komt een werker van het BO helemaal vanaf het basisschoolveld aangerend om Maarten te begroeten.

Maarten: 'Ik weet niet hoe vaak ze bij jullie nog het halve veld over komen rennen om even hoi te zeggen...'

Hugo: 'Ik kan me er niet zoveel bij voorstellen eigenlijk, haha.'

Maarten: 'Valt tegen?'

Hugo: 'Valt tegen ja.'

Maarten: 'Ik moest invallen in groep 3/4. We waren iets creatiefs aan het doen. Toen vroeg ik na afloop wie de lijmpotjes wilde opruimen. Dan krijg je dus gewoon dertig vingers. Dertig vingers van kinderen die als ultieme droom het opruimen van lijmpotjes hebben! Daar moet je in groep 7/8 niet mee aankomen hoor.'

Hugo: 'Ik denk dat je het bij ons in de onderbouw nog wel voor elkaar krijgt, maar in de derde echt niet meer. Misschien dat ze in de bovenbouw langzaam weer wat coöperatiever worden.'

'Hoe is het trouwens als kersverse vader, Maarten?'

Maarten: 'Iemand vroeg me laatst of mijn leven enorm veranderd is. Dat valt wel

mee. Het is gewoon nét wat gezelliger en leuker, nu mijn dochter er is.'

Gamma excellent

Maarten: 'Ik ben wel benieuwd waar jij echt trots op bent qua werk hier op school.'

Hugo: 'Dan ga ik even naar iets wat niet alleen met mijn vak, aardrijkskunde, te maken heeft. Er is al jaren een programma voor werkers met een bètapakket die willen excelleren, bèta excellent geheten, maar voor gamma (economie, geschiedenis, aardrijkskunde en maatschappijleer)

en alfa was iets dergelijks er nog niet. Dit schooljaar ben ik met collega's Martine en Annabel (beide maatschappijleer) begonnen met het gamma-excellentprogramma. Vier losse projecten wilden we oorspronkelijk gedurende het jaar doen, van ieder één a twee dagen, maar inmiddels hebben we er al acht gedaan. Het vindt gretig aftrek en het is echt heel leuk. We hebben een simulatiespel gedaan van de kabinetsformatie na de verkiezingen van vorig jaar: in de huid kruipen van politieke partijen, onderhandelen en tot een regeerakkoord komen. We hebben de

Maarten Elenbaas

Leeftijd: 30

Komt oorspronkelijk uit: Zierikzee

Woonplaats: Utrecht

Woonsituatie: samenwonend met vriendin en dochtertje

(geboren december 2017)

Studie: pabo (afgerond)

Quote: "Mijn laatste bijbaantje was voor iemand die kleine pizza-oventjes verhuurde. We bakten pizza's op locatie. Dat was echt een heerlijk leven."

rechtbank bezocht en een paar rechtszaken bijgewoond. En diverse sprekers zijn op school geweest, om te praten over uiteenlopende onderwerpen zoals de rechtsstaat en de Europese Unie.'

Workshopmiddag 5/6, 7/8

Hugo: 'Kun je iets noemen waar jij trots op bent?'

Maarten: 'Ja en het lijkt denk ik wel een beetje op jullie project. We hebben dit schooljaar bewust de woensdagmiddagen geen instructies ingeroosterd, zodat we op die momenten workshops kunnen aanbieden. Dat hebben wij – groep 5/6 – de afgelopen keren samen met 7/8 gedaan. Alle medewerkers van 5/6 en 7/8 – dat zijn er bij elkaar tien – plus een aantal werkers uit groep 8 bereiden dan iets voor. Dat kan op het creatieve vlak zijn, het kan zijn dat iemand wat werkers nog wat beter wil leren voetballen, samen koken, van alles eigenlijk.

Het is écht leuk! Werkers zijn enthousiast en je kunt zelf als medewerker iets gaan doen waar je eigen interesse ook ligt. We zijn heel veel bezig geweest met de organisatie, want je moet dan wel ineens driehonderd werkers indelen bij allerlei verschillende workshops, maar het is wel echt de moeite waard.'

Hugo: 'Ik heb ontzettend veel respect voor wat basisschooldocenten doen, omdat ik dat volgens mij zelf he-le-maal niet zou kunnen. Ik merk dat ik in een derde klas al denk 'wat zit hier veel energie in!' en dat ik daarna helemaal bekaf ben. Volgens mij is het niet aan mij besteed. Ik zou het graag een keer aan den lijve ondervinden, maar dan wel met Maarten achter me.'

Keukens

Maarten: 'Heb jij hobby's?'

Hugo: 'Ik ben al jaren trainer van een dames-studentenvoetbalteam op de

Uithof. Ik stop er na dit jaar mee. Ik heb tot mijn zestiende zelf gespeeld, maar ben na veel blessureleed trainer geworden en gebleven tot de dag van vandaag. Qua leeftijd groei ik inmiddels wel een beetje uit die studentenclub. Het is ook wel steeds lastiger te combineren met het werkende leven. Ik heb wel een passie voor voetbal en sport in het algemeen en volg ook veel sporten. Ik zit trouwens ook om de week samen met mijn vader in Nijmegen in het stadion bij de thuiswedstrijden van NEC.'

Maarten: 'Het was niet goed hè, gisteravond.'

Hugo: 'Nee het was erg slecht gisteravond (De wedstrijd Jong Ajax-NEC – red.) . Mijn cluppie heeft weer eens verloren. Wat zijn jouw hobby's?'

Maarten: 'Ik squash. En ik ga graag uit eten – mag ik dat ook een hobby noemen?'

Hugo: 'Natuurlijk.'

Maarten: 'Ik heb denk ik wel twaalf jaar als bijbaantje in keukens gewerkt...'

Hugo: 'Echt? Ik ook!'

Maarten: '...en dat vond ik altijd superleuk. Ik zou het zo weer doen. Mijn laatste bijbaantje was voor iemand die kleine pizza-oventjes verhuurde. We bakten pizza's op locatie. Dat was echt een heerlijk leven. Uit eten gaan, koken, restaurants, 't is allemaal leuk.'

Hugo: 'Ja die dingen mogen bij mij ook op het hobby-lijstje. Zou jij op de WP nog wat mee doen met die dingen trouwens?'

Maarten: 'Nou ja, bij zo'n workshop zou ik graag mijn oventje eens meenemen.'

Hugo: 'Bij ons was het HDI-diner (benefiet-entje voor het Helen Dowling Instituut) heel leuk. We hebben hier Thimo (teamleider van team 6) die ook kok was in het verleden. Helaas moest ik zelf voetbaltraining geven, waardoor ik er niet de hele tijd bij kon zijn.'

Berend Ike

Foto's: Eegje Pestel

Hugo Noordman

Leeftijd: 30 jaar

Komt oorspronkelijk uit: Nijmegen

Huidige woonplaats: Utrecht

Woonsituatie: woont in gezellig pand met ex-studenten/werkenden die tevens vrienden zijn

Studie: Sociale geografie

(bachelor afgerond, nog bezig met educatieve master)

Quote: "Vier losse gamma excellent-projecten wilden we oorspronkelijk doen, maar inmiddels hebben we er al acht gedaan."

Uitwisseling Réunion

Half mei hebben we een fantastische uitwisseling gehad met leerlingen van het Franse eiland La Réunion. Dit eiland ligt voor de kust van Zuidoost-Afrika, dicht bij Madagaskar. Het waren twee heel leuke weken met veel gezelligheid, muziek en veel verschillende activiteiten. We zijn onder andere naar Amsterdam, Den Haag en Utrecht geweest. Het was erg leuk om Nederland te laten zien aan de studenten.

Het leukste vond ik om de mensen te leren kennen. Er hing een hele leuke sfeer in de groep en iedereen was superaardig. Een aantal supergezellige avonden hebben we met de hele groep doorgebracht. Franse (maar ook Nederlandse) muziek speelde op deze

Foto onder: Catherine Samalens

Foto's: Sarah Jabri

“Iedereen heeft inzicht gekregen in de cultuur van de Réunionnais en het leven in een heel ander deel van de wereld.”

In herinnering Machteld Heslinga-Kooij

Op 10 maart jongstleden overleed in haar woonplaats Leiden op 80-jarige leeftijd oud-medewerker Machteld Heslinga. Machteld was van 1960 tot 1998 werkzaam op De Werkplaats. Halverwege het schooljaar 1960-1961 is Machteld op De Werkplaats begonnen als medewerker aardrijkskunde. Tot haar afscheid in juli 1998 heeft zij allerlei taken en functies verricht. Steeds

vond zij op het voor haar juiste moment nieuwe uitdagingen naast het lesgeven. Machteld is voor De Werkplaats van grote waarde geweest en velen zullen met warme gevoelens aan haar terugdenken.

Jos Heuer

avonden de hoofdrol. De muzikaliteit van de groep kon iedereen terugzien in hun musical die ze de hele week hebben opgevoerd in de grote zaal.

La Comédie Musicale was een groot spektakel met muziek, dans en toneel-spel. Daarnaast is de uitwisseling zeker leerzaam geweest. Natuurlijk heeft iedereen wat geleerd op het gebied van de Franse taal, maar ook heeft iedereen inzicht gekregen in de cultuur van *de Réunionnais* en het leven in een heel ander deel van de wereld. Het zou daarom ook erg leuk zijn als wij dit leventje met eigen ogen kunnen zien. Kortom, de uitwisseling was een groot succes!

Paulina Schulp
Medewerker Frans

Leraar worden, wat goed!

Stagebegeleiding en begeleiding van nieuwe docenten op het VO

Leraren opleiden is investeren in het geluk en de welvaart van onze burgers en zodoende in de toekomst van het land. Leraren opleiden is echter niet gemakkelijk. Leraar word je niet door je een boekje 'Hoe word ik leraar?' eigen te maken. Jongeren de stof leren beheersen die ze voor hun examen nodig hebben is één ding, maar leraar worden is meer dan een vak beheersen en dingen kunnen uitleggen. Je moet leren omgaan met groepen jonge mensen die in een voortdurend interactief circuit zijn

V.l.n.r. Liesbeth Arens, Eddie Mittendorff en Yvonne Ordelmans

met elkaar en intussen ook nog even moeten leren. Hoe doe je dat? Hoe houd je je staande in zo'n groep?

Je wilt het goed doen natuurlijk maar hoe reageer je op gefrustreerde leerlingen, of op leerlingen die je bewonderen, op onverschillige leerlingen, of op leerlingen die belangrijker dingen aan hun hoofd hebben dan school? Hoe kun je in een lesuurtje bij het aanleren van een vaardigheid onderscheid maken tussen een dyslectische leerling, een leerling aan wie vanwege zijn denkwijze alles expliciet moet worden verteld, een snelle leerling, een van nature drukke leerling? Hoe kun je het goed doen als je leerlingen niet willen meewerken? Wat doe je als ze gewoon doorpraten terwijl jij om aandacht vraagt?

Karaktertraining

Vraag het ervaren leraren en je hoort een diepe zucht. Het is écht moeilijk. Als leraar ben je mikpunt van het hele pallet aan menselijke gedragingen en daarmee leren omgaan is een karaktertraining. Contact voor contract, dat is de regel. Wie ben jij als leraar, wie ben jij als mens? Je bent als mens betrokken bij je leerling maar met de juiste professionele afstand en ruimte om hem of haar te laten leren. Dat zijn vaardigheden die je je door de jaren heen eigen maakt en waarvoor in de drukte van het lerarenbestaan niet vanzelfsprekend aandacht is.

Jonge leraren zijn al te vaak de taakverlichters en klusjesopknappers van hun begeleiders, geven hun lessen soms

“Nieuwe medewerkers vinden het soms lastig om hun eigen grenzen aan te geven en om zichzelf tijd te geven.”

terwijl hun begeleiders thuiszitten en als ze echt pech hebben werken ze in een school zonder teams, waar het een eenzame strijd kan zijn om op de been te blijven.

Korte lijstjes

Veel scholen zien echter het belang in van de begeleiding van nieuwe medewerkers. Eddie Mittendorff en Liesbeth Arens doen dat al aardig wat jaren op De Werkplaats, sinds vorig schooljaar versterkt door Yvonne Ordelmans. Ze noemen zich schoolopleider en stagecoördinator. Samen geven ze invulling aan een serie bijeenkomsten voor nieuwe medewerkers en studenten.

Tijdens die bijeenkomsten is er gelegenheid voor intervisie en worden thema's behandeld als 'zorg in de school' of 'de geschiedenis van de WP'. Daarnaast wordt iedere nieuwe medewerker persoonlijk begeleid in een individueel traject op basis van eigen vragen en behoeftes. Daar kan ook een lesbezoek met nabespreking deel van uitmaken. Verder organiseren ze ook een aantal bijeenkomsten voor ex-nieuwe medewerkers die vier jaar of korter op De Werkplaats werken. Omdat een nieuwe medewerker bovendien deel uitmaakt van een team, kan hij of zij ook daar terecht voor collegiale ondersteuning of voor het stellen van leervragen. De lijstjes zijn er kort en teammedewerkers geven een nieuwe medewerker het gevoel welkom te zijn. Deze verbondenheid ervaren ze altijd als heel prettig. Liesbeth en Eddie gaan bij hun begeleiding in op vragen als 'hoe ga ik om met werkdruk?' (timemanagement), 'wat kan ik precies in het domein doen?', 'hoe geef ik het mentoraat vorm?' en 'hoe houd ik alle ballen in de lucht?'

Nieuwe medewerkers vinden het soms lastig om hun eigen grenzen aan te geven en om zichzelf tijd te geven. Ze willen aan bepaalde verwachtingen voldoen (van de school en/of van henzelf) en laten

zien wat ze allemaal in huis hebben. Het is dan extra moeilijk om een gezond evenwicht te bewaken tussen wat moet en wat voor henzelf goed is. Startende medewerkers vergeten weleens dat het jaren duurt voordat een bepaalde routine om meer rust en zelfvertrouwen te krijgen is opgebouwd.

Erfgoed

Maar ook de cultuur- en dus school-eigen regeltjes van De Werkplaats en de verschillen die er tussen de teams zijn, maken het nieuwe medewerkers niet gemakkelijk. De Werkplaats-eigen gelijkwaardigheid tussen de werkers, medewerkers en ouders en dat onderwijs altijd in ontwikkeling is, dat je als medewerkers met elkaar moet overleggen en samenwerken in de domeinen, dat je de domeinen leert gebruiken om werkers meer gericht te kunnen begeleiden: het lijkt zo vanzelfsprekend maar het vraagt om een een voortdurende lerende houding.

Dat wij naast een kennisinstituut ook een gemeenschap zijn, dat ieder op zijn eigen manier een eigen bijdrage kan leveren aan De Werkplaats, dat we *samen* (werkers én medewerkers) vormgeven aan de school door open, eerlijk en met vertrouwen elkaar tegemoet te treden en samen te werken maakt echter dat de meeste nieuwe medewerkers zich heel snel thuis voelen. Je mag ook als medewerker zijn wie je bent. En natuurlijk wordt ook aandacht besteed aan het *hardcore* erfgoed van Kees Boeke, al is het maar om te weten in welke traditie bepaalde gebruiken (onder de bogen) of termen (siësta) wortelen.

Uitdagingen

Toch zien Eddie en Liesbeth nog genoeg uitdagingen in de begeleiding. Ze merken dat veel nieuwe medewerkers 'digitaler' zijn opgegroeid en dat merk je aan de ideeën voor en de uitvoering van de lessen. Ze denken ook dat het

voor jongvolwassenen steeds lastiger wordt om met alle externe impulsen om te gaan. Daarnaast zijn er steeds meer nieuwe medewerkers die nog met hun studie bezig zijn en dat maakt het leven voor een nieuwe medewerkers soms wel erg zwaar. Als je dan ook nog alles heel erg goed wilt doen, ligt overbelasting om de hoek. We moeten daar echt goed aandacht voor hebben en houden, vinden Eddie en Liesbeth.

Leraren in de startfase zijn heel gevoelig voor de gedachte dat het aan hen ligt dat dingen niet dadelijk lukken, en dat is in situaties met een aanwijsbare hoge werkdruk en een af en toe improviserende schoolorganisatie natuurlijk niet goed. Wie leraar wil worden moet daar de kans voor krijgen, net als werkers de kans krijgen zich te ontwikkelen naar hun aard en wijze.

Leraar worden kost tijd en het leren houdt feitelijk nooit op. De jaarlijkse fontein van nieuwe kinderen, nieuwe gezichten en nieuwe hoofden leert je dat ervaring altijd tekortschiet om recht te doen aan de werker tegenover je. Je moet blijven denken, blijven kijken, blijven nadenken over je aanpak en de gevolgen voor het leerproces.

Een prachtig vak, dat is het. En voor wie heel concreet iets wil betekenen voor de wereld misschien wel het invloedrijkste vak. De leraar doet ertoe, als mens, als vakman of vakvrouw. Een goede begeleiding van nieuwe medewerkers is daarom van groot belang, voor de school én voor Nederland.

Marijn Backer, met medewerking van Eddie Mittendorff en Liesbeth Arens

De cirkel van invloed

Als je het op het VO over scholing hebt, zijn er maar weinig medewerkers die niet meteen aan Jacqueline Roy denken. Hoog tijd voor een interview in de WP-Krant.

Hoe ben je in het trainersvak terechtgekomen?

Ik ben begonnen als docent beeldende vorming op een school waar ik ook een leidinggevende functie had. Na verloop van tijd ben ik me gaan nascholen en ontdekte ik mijn interesse in het trainersvak. Ik merkte dat ik het leuk vond om ook aan de andere kant te gaan staan, de kant van een trainer.

Wanneer en hoe ben jij in contact gekomen met De Werkplaats?

Ik denk een jaar of acht geleden. Het kwam destijds voort uit een samenwerking tussen de verschillende rectoren van eenpitters: De Breul, De Werkplaats, het Cals, Het Nieuwe Lyceum en het Herman Jordan. Ik werd uitgenodigd om mee te denken over het ontwikkelen van een coach-opleiding. Zo is het begonnen.

Wat voor groepen train je?

Voor 80% onderwijsgroepen en veel leidinggevend. Ik geef een vrij stevige opleiding 'leidinggeven aan teams/het trainen van teams'. Daar doen veel mensen aan mee die al zelfstandig trainer of coach zijn - soms met een eigen bedrijf - en die hun kennis en vaardigheden willen verdiepen. En leidinggevend die hun vaardigheden op het gebied van het aansturen en coachen van teams verder willen ontwikkelen. Ik heb ook regelmatig cursisten die op persoonlijke

Profiel Jacqueline Roy

Leeftijd: 56

Woonplaats: Delft

Burgerlijke staat: Gehuwd

Kinderen: Twee, een dochter van 25 en een zoon van 22

Kleinkinderen: Een kleinzoon van bijna twee

Hobby's: Edelsmeden, wandelen, culturele dingen doen, lezen (vooral in de vakanties), lekker swingen en de kroeg in gaan.

titel een training over persoonlijk leiderschap willen doen.

Kan iedereen goed leiding leren geven?

Nee, ik denk dat niet iedereen in staat is om leiding te geven. Ik denk wel dat mensen heel veel kunnen leren en zich kunnen ontwikkelen. Maar er zijn mensen bij van wie ik denk 'moet je jezelf dit wel aandoen?' Maar dat denk ik bij sommige docenten ook: 'Moet je het jezelf wel aandoen om voor de klas te staan? Waarom stop je er niet mee?'

In hoeverre lijkt jouw vak, trainen, eigenlijk op lesgeven?

Het lijkt heel veel op lesgeven. Bij lesgeven ben je bezig met de mens achter de leerling en bij een training bij de mens achter de cursist.

Als trainer beleef je best vaak 'een eerste les', omdat je vaak met nieuwe groepen werkt. Hoe observeer jij mensen die je nog niet kent aan het begin van zo'n traject?

Het ligt eraan wat voor training ik geef. Op het moment dat ik een teamcoaching doe, waarin je vaak te maken krijgt met weerstand en waarbij sprake kan zijn van onderlinge spanningen, ben ik heel erg aan het observeren. Hoe kijken mensen non-verbaal? Hoe kijken ze elkaar aan? Wat speelt er onderling? Dan ben ik het systeem aan het scannen. Bij een talent-training wil ik gewoon iedereen even horen. Hoe kijkt iemand? Wat zet iemand in? Waar zit iemands primaire kwaliteit?

Kun je van dat laatste een voorbeeld geven?

Iemand die als primaire kwaliteit 'empathie' heeft, zal altijd eerst even om zich heen kijken en dan vragen: 'Vinden jullie het ok als ik begin?' Iemand die 'daadkracht' als kwaliteit heeft zegt gewoon 'Ik begin wel even!' Je ziet meteen veel in het non-verbale. Inmiddels zit ik achttien jaar in het vak en in de loop der jaren heb ik gemerkt dat je snel de onzekerheid ziet die ergens onder zit. Iemand die als eerste praat doet hij dat vaak om er maar vanaf te zijn. En soms doet diegene dat juist vanuit de aanname 'anders doet niemand anders het'.

Hoe ga je om met weerstand?

Weerstand zie ik als een vorm van betrokkenheid. Daar zit iets. Daar zit iets onder, daar zit iets achter. Dat kan op persoonlijk gebied zijn, dat kan om de

inhoud van de training zelf gaan, dat kan komen door het moment, dat kan komen doordat iemand niet op eigen initiatief naar de training gekomen is. Ik zie het als mijn taak om erachter te komen waar weerstand vandaan komt.

Hoe zie jij het docentenvak anno 2018?

Ik denk dat de docent veel op zijn bord heeft. Ik zie echt een groot verschil met twintig jaar geleden. Er is veel veranderd. Er is langzamerhand iets van braafheid in scholen geslopen, zo van 'dit is wat er van ons verwacht wordt, dus dan doen we het ook allemaal maar'. Daar zie ik echt niet iedereen gelukkig van worden. Docenten drijven daardoor af van het primaire proces: bezig zijn met - in jullie geval - werkers. Daarnaast is er best veel administratie om het vak heen komen te hangen. Ten slotte denk ik dat er op dit moment nog te weinig

gezocht wordt naar manieren om elkaar te versterken en te ondersteunen. In alle scholen waar ik kom wordt er nog steeds te individualistisch gehandeld, terwijl dat eigenlijk niet meer nodig is. Daarnaast vind ik het wel van belang dat iedereen kan werken vanuit zijn persoonlijke talenten en kwaliteiten.

Wat voor hulp hebben docenten heden ten dage nog meer nodig?

Mensen in het onderwijs moeten zich bewust worden waar hun cirkel van invloed zit. Zowel docenten als leidinggevend kunnen onderzoeken: 'Waar ben je wel van? Waar ben je niet van? Welke gesprekken moet je voeren? Hoe gaan we het samen doen? En wat is de bedoeling van waar we mee bezig zijn?'

Foto's: Berend Ike

“Weerstand zie ik als een vorm van betrokkenheid. Daar zit iets. Daar zit iets onder, daar zit iets achter.”

“Mensen maken ten onrechte een boeman van de onderwijsinspectie.”

Waarom is het zo lastig om voor jezelf als docent om te bepalen waar je cirkel van invloed ligt?

Ik denk dat er soms een patroon in de school zit, dat bepaalde gedragingen ‘normaal’ zijn: ‘zo doen we het met elkaar’. Dit zijn de afspraken, dit zijn de regels, dit is zoals we denken dat het hoort. Op het moment dat je teveel vanuit de systeemwereld van de regels en de afspraken denkt, belemmert dat je om nog vrij te kunnen denken. Nu zie ik soms dat de regels heel belangrijk worden. Als je je daar dan niet aan houdt geeft dat allemaal ‘gedoe’. Het eigenschap wordt minder gepakt, omdat er in sommige situaties minder genavigeerd wordt op het interne kompas waarover iedere docent beschikt. We houden onszelf, denk ik wel eens, gevangen in onze scholen. We maken heel veel structuur – want dan snappen we het allemaal – maar je vangt jezelf ook.

Dan heb je het, denk ik, ook over werkdruk. Welke rol kunnen managers, directeurs en rectoren spelen bij het verlagen van die werkdruk?

Ik zie twee rollen. Ik zie dat een rector of een directeur van een organisatie enerzijds een soort hitteschild van boven moet kunnen zijn. Anderzijds moet diegene uiteindelijk bepalen wat men wel of niet doet op een school en daarvoor moet onderzocht worden wat er bij de school past. Daar kan hij/zij best de inspectie bij gebruiken. Inspecties kunnen, denk ik, heel meewerkend zijn als je duidelijk aangeeft waar ze naar moeten kijken op een school.

Zijn onderwijsinspecteurs liever dan mensen denken?

Ja, absoluut. Ik heb al zo vaak meegeemaakt dat ze – als je gewoon een goed voorstel hebt – zeggen: ‘Prachtig! Ga het maar uitvoeren!’ Ik denk dat mensen

ten onrechte een boeman maken van de onderwijsinspectie.

Nog een laatste vraag: verrassen mensen je nog wel eens?

Zeker! Het is mooi als cursisten na een traject een ander stuk van zichzelf durven te laten zien. Dat verrast me iedere keer weer.

Berend Ike

VO

Interview met Robert Jan Westdijk en Dana Linssen

Eind vorig schooljaar ontving de WP oud-werkgemeenschap de twee oud-werkers Dana Linssen en Robert Jan Westdijk. Beiden hebben een sterke passie voor film: in haar jaren op De Werkplaats toonde Dana al een grote interesse in film en literatuur, en na een verdiepende studie filosofie schrijft ze tegenwoordig filmrecensies voor de NRC. Ook Robert Jan was op school al vroeg met film bezig. Onder meer regisseerde hij daarna de kalfwinnende film Zusje (met o.a. Kim van Kooten), en ook zijn laatste film Waterboys werd zeer goed ontvangen door pers en publiek. Hoewel al even geleden hebben we van het lange en geanimeerde gesprek tussen Robert Jan en Dana de interessantste stukken samengevat.

Tools

Dana opent het gesprek met vraag hoe Robert Jan het voor elkaar kreeg naar de filmacademie te gaan. Het antwoord blijkt simpel. Hij dacht: ik wil filmer worden, dus dan zal dat ook lukken, anders kan ik het niet worden. Ze namen hem aan maar het werd geen onmiddellijk succes. Mogelijk had dat een WP-achtergrondje, denkt Robert Jan, want op de WP mag je altijd herkansen en op de WP is iedereen altijd sympathiek en meelevend en onderbouwend en de kritiek is positief. Maar op de filmacademie dan ben je gewoon dood als iets niet lukt en pakt iemand anders je plek in. Dat is de echte maatschappij en dat was wel even wennen. Hij had meerdere

vrienden van de WP die culturele beroepen wilden doen en daar werd onder elkaar in de beginfase, toen het allemaal moeilijk ging, echt vaak over geklaagd. Dat wel de wil vanuit school werd aangewakkerd, maar je niet de tools kreeg – om een vreselijk woord te gebruiken – om door te zetten. Tegelijkertijd was die vlam zo aangewakkerd door wat je hier hebt meegekregen, dat je dan de moeilijke tijden wel kon uitzitten. Robert Jan heeft eindexamen gedaan in '83 en bleef met opzet zitten in de vijfde. Hij meende dat zijn eindexamen dan makkelijker zou zijn en dat hij alvast filmpjes kon maken voor de filmacademie. Zijn eerste filmpje heette *Ego en het ik-tijdperk*. Hij vertoont het filmpje met beelden van de oude Werkplaats en de nog niet gebouwde

Foto's: Marijn Backer

“Misschien heb ik dat dan ook weer van De Werkplaats, dat ik altijd te eerlijk wil vertellen hoe dingen gaan.”

wijk de Leijen. Hij heeft er voor de gelegenheid nu muziek onder gezet (The Cure) en vertelt hoe lastig het was om vroeger zelf met cassettebandjes muziek onder films te monteren.

Zusje

Fellini was in die tijd zijn grote voorbeeld. Maar het was toch wel een beetje zelf ontdekken eigenlijk en niet bewust dingen na doen, zegt hij. *Zusje* is daar ook een product van. De film verscheen in '95, de periode dat er films werden gemaakt die, zoals dat dan heel mooi heet, zelfreflectief waren, die over zichzelf nadachten. Maar het was ook een beetje een voorloper van die stroming. Want het was eigenlijk al in '87 dat het idee was ontstaan. Hij ging op vakantie met zijn zus, die een vriendje had in het hotel waar ze verbleven. Hij wilde mee naar binnen gaan maar zij zei natuurlijk: dag, we zien je morgen. En toen kwam echt met een bliksemslag het beeld van *wat als ik wel mee naar binnen zou willen en me niet zou laten afschepen met mijn camera en gewoon als een opdringerige broer erbij zou blijven?* Hij heeft toen eindeloos aan het script gewerkt - deels met onze Emanuel - en het pas eigenlijk in '92 weer opgepakt en dan in '94 opgenomen en ook nog weer een jaar gemonteerd. Daardoor kwam de film uiteindelijk wel op het juiste moment uit om gewaardeerd te worden.

Dana merkt op dat *Zusje* een film was die op dat moment niet op die manier gemaakt was. Het was een baanbrekende film door de manier van vertellen, door de manier van omgaan met film maar ook door de wijze waarop Robert Jan werkte met jonge, niet- dan wel half-geschoolde acteurs.

Eerlijk

Robert Jan is het daar niet helemaal mee eens. Misschien heb ik dat dan ook weer van De Werkplaats, zegt hij, dat ik altijd te eerlijk wil vertellen hoe dingen

gaan. Dat moet ik eigenlijk helemaal niet doen, ik moet me eigenlijk verhullen achter de mystiek van de maker. Maar dit soort dingen hebben toch ook een heel praktische aard. Ik dacht simpelweg: oké, ik durf geen geld aan te vragen bij het filmfonds want ik heb mijzelf niet bewezen, dus dan kan ik het zelf met mijn video8-camera opnemen. Ik zou niet een heel grote, dure productie willen maken, ook niet zoals wat tegenwoordig heel normaal is, dat al die jonge makers op de academie moeten slagen en als je dan niet opvalt in het tweede jaar of het derde jaar, laat staan het vierde jaar, dan word je niet gekozen voor al die talentrichtingen die er nu zijn om jonge makers op weg te helpen en dan val je er dus uit. En dat vind ik iets heel ergs. Ik bedoel, toen ik van de filmacademie afkwam, was je gewoon gegarandeerd werkeloos en dat was heel erg. Zoals bij veel studies, waarschijnlijk, die WP'ers gedaan hebben in de jaren '80. Maar ja, de tijd kantelt en ineens kom je toch aan werk.

Het mooie aan film maken is dat je ook door kan monteren. Het grote voordeel van op de set staan is op een gegeven moment dat, als er dan zoveel moet gebeuren, je dan heel gefocust kunt zijn op dat ene ding dat op dat moment gebeurt. Daar draait alles om. Welk shot daarna komt interesseert me niet, want we zijn nu met dit shot bezig. Dan kun je puur op je gevoel reageren en heb je geen tijd om na te denken en komt er, als je geluk hebt en het project bij je past, intuïtief iets uit. Dan kun je mooie dingen maken. Dan ga je monteren en dan moet je dat mooie materiaal ineens tot iets maken wat gewoon een goede film wordt en dan slaat de twijfel enorm toe.

Onzekerheid

In eerste instantie is het allemaal natuurlijk verschrikkelijk slecht, dat hoor je ook van iedereen. Maar dan komt het moment dat de film eigenlijk wel

goed wordt en dan komt toch die echt vervelende onzekerheid zodat je dan te lang doorgaat met monteren en op een gegeven moment heb je die intuïtie teruggevonden, na vier, vijf, zes maanden doet, zo'n film monteren. Dan ging ik toch weer door en zo heb ik toch te vaak meegemaakt dat ik dacht: ai ik vond eigenlijk de vorige variatie beter. En dat is iets, nu bij mijn zesde film, dat ik nu het gevoel heb dat ik een beetje begin te ontdekken wanneer ik op dat kantelpunt ben. Weten waar te stoppen en toch een beetje vanuit het idee van: *het is er en het zou kunnen*. Zou het ook Kees Boeke zijn geweest, dat gevoel van: ik moet het goed doen met dat wat mij gegeven is? Dat vind ik ook best wel 'Keesiaans'. Dat er een soort verplichting bestaat om er wel het maximale uit te halen. Die films betekenen in ieder geval wel vrij veel voor me, dus.

Het gesprek komt op *De Eetclub*, een door Dana minder gewaardeerde film van Robert Jan. De film blijkt deels in Bilthoven opgenomen te zijn. Robert Jan wilde met de *Eetclub* doen wat *Gooische Vrouwen* niet doet. Hij wilde eigenlijk gewoon de luxeproblemen van de kakkers serieus nemen. Dat is natuurlijk toch weer WP-achtig. Hij dacht 'laten we toch nou wél gewoon de eenzaamheid

van het glaasje witte wijn proberen te laten zien en neem dat eens een keer wél serieus in dat verhaal'. Maar de scriptschrijvers hadden helemaal *nul* respect voor het boek. Toen ben ik het boek gaan lezen. Dat vond ik eigenlijk beter dan het script, dus toen zei ik: laten we steeds meer naar het boek gaan. Toen zijn de schrijvers opgestapt, en ben ik het met mijn regieassistent gaan herschrijven terwijl we het ondertussen locaties zochten die de eenzaamheid van de kakgemeenschap uitdrukt, die uitdrukten hoe mensen zich van binnen voelen. Zo kwamen we hier.

Recenseren

Via via komen we uiteraard ook te spreken over *Waterboys*. Robert Jan toont scenes die hem goed bevallen en vertelt heel veel meer dan we hier kunnen weergeven. Een vraag van een werker geeft een mooie kijk op het werk van Dana als recensente.

De werker vraagt aan Dana: *Ik ben klaar met de middelbare school maar ik heb me de laatste jaren grenzeloos geërgerd aan van die vakken als Kunst Algemeen en Nederlands waarbij er dan een kunstwerk of een stuk wordt gepresenteerd en dan is er altijd een boek of een antwoordenmodel dat aan alles een betekenis wil geven maar misschien is die betekenis er wel helemaal niet. Dus ik vraag me af: ben je als recensent niet bang dat je verbanden probeert te leggen die er helemaal niet zijn?*

Ik ben daar natuurlijk wel bang voor, antwoordt Dana. Vooral als ze zeggen: je probeert het veel te ver te zoeken. Maar wat ik al eerder zei tegen Robert Jan was: een kunstwerk heeft een intelligentie dus er zijn dingen die per toeval misschien ontstaan en soms kan een kunstwerk opeens een andere betekenis of een andere intelligentie hebben in een andere tijd omdat het gewoon gekoppeld kan worden aan iets wat er in de wereld

buiten aan de hand is waardoor je het met een andere blik kunt gaan bekijken. Zo is er ook een soort interactie die je soms misschien *osmotisch* kunt noemen zoals dat in een cel gaat. Waarin er een uitwisseling van vloeistoffen plaatsvindt tussen het kunstwerk en de toeschouwer waarbij de toeschouwer of beschouwer een rol speelt in de betekenisgeving en de betekenisgeving van het kunstwerk die niet alleen maar afhankelijk is van de bedoelingen van de maker, want de maker kan namelijk ook bedoelingen hebben die niet tot uitdrukking komen. Soms kan de maker bedoelingen hebben die niet tot uitdrukking komen en dan is het kunstwerk mislukt, maar dan is het daar misschien beter gelukt om iets anders te verbeelden. En dat veld daartussen vind ik interessant en daarom ben ik nooit bang dat je iets toeschrijft aan een kunstwerk wat er niet in zit, maar ik vind wel altijd dat je de weg van het veld vrijlaat.

Robert Jan vraagt aan Dana: *Is dat iets wat ontwikkeld is tijdens je carrière, dacht je in het begin daar ook zo over of is dat pas gekomen nu je wat verder bent?*

Nee, antwoordt ze. Dat was er in het begin ook wel en dat heeft te maken met mijn eigen achtergrond. Ik ben namelijk een kind van twee toneelacteurs, dus ik ben mijn hele leven opgegroeid met recensies die binnenkwamen na de première. Ik weet hoe belangrijk ze zijn en ook hoeveel pijn ze kunnen doen en dat je ook echt verantwoordelijkheid hebt en in die zin heb ik altijd gevoeld dat je daar voorzichtigheid of nederigheid in moet betrachten.

Robert Jan: Is dat 'Werkplaats'?

Is dat Werkplaats? Misschien. Mijn ouders komen ook van De Werkplaats. (Weer tot de werker in de zaal): Misschien is het een begin of een half antwoord op

je vraag. Ik vind het overigens ook heel goed dat je je enorm aan die vakken hebt geërgerd, althans niet zo zeer aan de vakken, dat vind ik heel erg dat je je daaraan hebt geërgerd, maar wel dat je je aan die boeken en die antwoordenmodellen hebt geërgerd. Want dat is het nadeel als je dit soort vakken onderwijst op school, dan moet er een antwoordenmodel zijn, want anders kan je geen beoordeling krijgen maar er is geen goed antwoord te geven op wat de betekenis van een kunstwerk is. Zelfs bij films of boeken die over iets heel duidelijk gaan, oorlog, kun je misschien beargumenteren dat het eigenlijk over tuinbouw gaat. Als je maar jouw blik kunt toetsen aan wat er in het kunstwerk, het boek, de film gebeurt. Godart zei altijd 'Show me the evidence', dus het is ook een beetje politiewerk.

We bedanken de sprekers en Mannus Goris, Anne Sandberg en Jim de Ruiter die namens de oud-werkers de avond vormgaven en sluiten de avond af met een gezellige nazit.

In november 2018 organiseren medewerkers en werker van De Werkplaats in samenwerking met het Ida Gerhardtgenootschap een symposium over oud-medewerker Ida Gerhardt. De procedure van aanmelding verschijnt tijdig op de website.

Marijn Backer

De oud-werker: Hidde Leijnse

Hidde Leijnse kwam in 1987 op De Werkplaats in de gezellige bovenbouwgroep van Ronald en haalde na een start als mentorkind van Marjolein in 1996 zijn vwo-diploma op het voortgezet onderwijs. Hij was onder andere klasgenoot van Janine Jansen, Wouter Weis en het mooiste meisje van de klas, de vrouw met wie hij nu twee zonen heeft, Wenneke Oosterman.

Na De Werkplaats studeerde hij net als zijn vader technische natuurkunde in Twente en tegelijkertijd in Utrecht een paar jaar culturele antropologie. 'Het is gek', zegt hij, 'culturele antropologie was zo'n leuke studie maar ik moest er zoveel harder werken dan bij natuurkunde. Natuurkunde kwam me eigenlijk gewoon aanwaaien maar bij deze studie moest ik zo ontzettend veel lezen, en ik lees niet zo snel dus dat was heel pittig. Maar het was ook super interessant, het gaat over mensen. Ik maakte ook veel makkelijker contact daar met mijn medestudenten dan bij natuurkunde.'

Discipline

Hidde zit zomers gekleed op het terras van het voortgezet onderwijs. Hij bezoekt voor het eerst na zijn diplomering De Werkplaats weer. Ria kent hij nog, Adriane herkent hem nog van de muzieklessen destijds. Hidde is als vanouds enthousiast. Schitterend vindt hij de school. Het veld, de bosrand, de gedachte dat de bomen die daar staan langer leven dan de werkers en medewerkers die de school bezoeken. Van de medewerkers die hem iets leerden

herinnert hij zich met name de fantastische verhalen van Johan Brink en de prettige sfeer bij medewerker drama Ebbe. 'Ik had geen enkele dramatische aanleg, maar dat maakte niet uit. Bij Ebbe mocht ik echt zijn wie ik was. En het was soms niet prettig voor kinderen in zijn lessen maar van Theo Gieling heb ik zo ontzettend goed Frans geleerd, dat vergeet ik ook niet. En dat ik in de zesde klas van een wiskundemedewerker die niet meer uit zijn eigen som kwam het krijtje overnam, dat weet ik ook nog.'

Hidde herinnert vooral medewerkers met een duidelijke aanpak. 'Dat had ik kennelijk nodig', zegt hij. 'Discipline is nog steeds wel een issue voor me. Ik heb eigenlijk nooit leren werken, me nooit

Machteld Heslinga (zie in memoriam op blz 15) spreekt Hidde toe.'

echt moeten inzetten voor iets om het onderste uit de kan te halen. Dat kwam pas tijdens mijn afstuderen.'

'Wel begonnen we een band op school, ik weet niet wanneer. Pepijn, Nerko, Martijn en ik. Het is best serieus geweest. We hadden zelfs een tour door Bosnië en Kroatië. En later had ik met Bobbie Gotsbach een gelegenheidsbandje waarmee we heerlijke jamavonden hadden en meededen met de Bluesroute. Puur improvisatie, geweldig was dat.'

Hydrometereologie

Maar vier avonden per week oefenen, in het weekend optreden en ook nog promoveren: Hidde was nooit meer thuis. Hij heeft zijn basgitaar aan de wilgen gehangen. Hij promoveerde op hydrometereologie. Op regen, verduidelijkt hij. Hoe meet je zo goed mogelijk

"Op feestjes hoor je altijd:
O, je werkt bij het KNMI,
je zat er weer naast."

Hidde met zijn vader

Foto's: Archief Hidde Leijnse

regen op afstand. En nog tijdens mijn promotie kwam er een vacature voor een onderzoeker weerradar bij het KNMI. Dat werd mijn baan. Ik onderzoek hoe we zoveel mogelijk informatie uit die radar kunnen halen. De vogeltrek bijvoorbeeld. En de windmetingen. De regenmetingen zo goed mogelijk maken. Neerslag voorspellen. Op feestjes hoor je altijd: o, je werkt bij het KNMI, je zat er weer

Ebbe feliciteert Hidde.

naast. Maar mensen weten niet dat een code voor een provincie niet altijd voor de hele provincie geldig is. Moet je hem dan niet geven?

Meditatie

'De Werkplaatstijd is een erg vormende periode in mijn leven geweest. Het heeft me vooral heel erg geholpen in *het open zijn*, in het zien van veel mogelijkheden in veel dingen. Dat wordt hier wel gestimuleerd, denk ik. Ik ben nu ook bezig met geweldloze communicatie bij het KNMI. Hoe mensen met elkaar omgaan boeit me heel erg. Als ik dat aspect niet zou hebben op mijn werk dan zou ik me gaan vervelen. Ik ben trots dat ik dat zelf geregeld heb bij het KNMI. Je moet het wel allemaal zelf doen, weet je. Dat heb ik ook geleerd. Ik ben me bewuster geworden van alles. Dat dank ik vooral aan Wenneke. Wat ik doe en waar ik zelf controle over heb, daar heeft ze me heel erg bij geholpen. Dankzij haar ben ik ook gaan mediteren. Ik moest er eerst niets van hebben. Religie is niets voor

mij. Toen dacht ik: laat ik het eens een kans geven, laat ik het proberen. Ik had het idee dat het heel zweverig zou zijn. Ik was verbaasd, want het bleek enorm down-to-earth en super praktisch. Ik leerde daar verantwoordelijkheid nemen voor mijzelf. Als ik iets wil, dan moet ik er zelf voor gaan zorgen. Ik herinner in dat verband trouwens de inschrijving voor de Romereis, dat ik me als eerste aanmeldde omdat ik zo graag meewilde. Mijn eigen beeld tijdens die reis was dat ik altijd vooraan stond bij de uitleg. Ik kon het dus wel.'

Hidde houdt van verhalen en van vertellen. De veertigjarige doctor is nog dezelfde enthousiaste geïnteresseerde werker van vroeger. Veelzijdig ontwikkeld en zich nog steeds ontwikkelend, Kees zou trots op hem zijn. Hij wil terugkomen om de werkers van nu te vertellen over de vogeltrek en al het andere dat hem interesseert. We zullen hem graag uitnodigen.

Kleine goden

U heeft het vast weleens in de winkel gezien of misschien heeft u het zelfs gespeeld met collega's tijdens een bezinningsmoment: het kwaliteitspel. Je zoekt een kaart uit voor iemand (op die kaart staat bijvoorbeeld: *loyaal*) en je licht vervolgens je keuze toe, in een één-op-één setting, of in groepsverband. Het doel: in gesprek komen met elkaar over elkaars kwaliteiten en onderzoeken hoe je die zo goed mogelijk kunt gebruiken in de collegiale samenwerking. Maar ook, en vooral: elkaar complimentjes geven, elkaar *ok* vinden. Mensen, groot en klein, hunkeren immers naar erkenning en hebben daar elkaar voor nodig. Zonder erkenning en zonder zelfwaardering verpieteren we als in eenzaamheid opgesloten aapjes.

We naderen het eind van het schooljaar. Meer dan 250 werkers gaan met hun Werkplaatsdiploma het leven in. Als kleine trotse goden nemen ze afscheid van ons, van de kinderschoentijd. En net als bij hun geboorte worden zij over-

laden met bloemen en goede wensen. Wat geleerd is, mag nu tot bloei komen. Het markeert het eind van een fase maar – zo zal spoedig blijken – niet het einde van de opvoeding. Het *leren leven, deel twee* begint nu pas goed. Want wat is er eigenlijk geleerd? Wat weet uw kind van 'leven.' En wat verwacht u zelf van de ontwikkeling van uw kind?

In een soort halfslaap fantaseerde ik over een spel waarbij aanstaande ouders in een soort kwaliteitenmarkt vier kwaliteiten of eigenschappen voor hun kinderen mochten uitzoeken maar waarbij ze bij iedere kwaliteit een schaduweigenschap voor lief moesten nemen. Zo zouden ouders die voor hun kindje op komst de eigenschap *betrouwbaarheid* in hun mandje kozen – ik stelde me voor dat de kwaliteiten als een soort bruisvitamines zouden kunnen worden ingenomen – tegelijkertijd de eigenschap *rationeel* op de koop toe moeten nemen. Zo bleek in mijn droomspel de eigenschap *ambitieuw* gekoppeld aan *opportunisme* en *relativeringsvermogen* aan *driftigheid*. U kunt

misschien de gesprekken zelf al voeren die daar tussen jonge ouders op de markt ontstonden. Je gunt je betrouwbare kind toch ook wat onvoorspelbaar avontuur in zijn leven. En relativeren is goed, maar is drift daarvoor geen te hoge prijs? Ik zal u het vervolg van mijn halfslaap besparen, maar het zou een vermakelijk spel voor jonge ouders kunnen zijn die het eerst nog maar eens eens moeten worden over opvoeding en wat zij hun lieve kinderen toewensen in het bestaan. Er zijn mensen die denken dat de genetica dit spel verandert in ernst, maar ik denk dat de werkelijkheid veel complexer is dan het uiterlijk ervan. Toch helpt zo'n versimpelde voorstelling als een kwaliteitenmarkt om te kunnen praten met elkaar. En ook de hoop dat we bepaalde eigenschappen zouden kunnen ontwikkelen of de ontwikkeling ervan juist zouden kunnen ontmoedigen geeft ons de moed die we nodig hebben om te geloven in opvoeding en scholing. Ik zou voor mijn eigen kind op komst gekozen hebben voor de kwaliteit *inspiratie*, de schaduweigenschap *kwetsbaarheid*

“Wij zijn goden als wij geloven wat wij doen.”

“Leren leven duurt langer dan leren lopen.”

daarbij voor lief nemend. Inspiratie – zo zou mijn gedachte zijn (mijn vrouw zou het in alles met me eens zijn) – inspiratie is nodig om te kunnen geloven in wat we doen. *Wij zijn goden als wij geloven wat wij doen*, stond op de muur van de kamer van de decaan gespoten in het oude Werkplaatsgebouw.

Het boeiende is dat de keuze voor mijn kind onlosmakelijk verbonden is met mijn levensopvatting. Had ik bijvoorbeeld gekozen voor de kwaliteit *ondernemend* – na lang aarzelen over de vraag of we of de schaduwkwaliteit *grenzeloosheid* met onze opvoeding zouden kunnen compenseren – dan was die keuze zeker ingegeven door mijn bewondering voor de energie en levenslust van iemand die zijn kost met eigen handen wil verdienen. Wat je je kind toewenst, is hecht verbonden met jouw eigen wereldbeeld en is als zodanig niet alleen belangrijk voor je kind, maar ook voor jou. Daarom is het zo verdraaide lastig om je kinderen 'los' te laten wanneer een kind zich plotseling helemaal niet lijkt te ontwikkelen zoals

je had verwacht. De gedroomde ontwikkelingslijn: wieg, school, vervolgopleiding, baan, partner en eventueel weer een gezin verdwijnt uit beeld. Want wat betekent 'los' laten?

Je kind loslaten, je handen aftrekken van zijn leven?

Misschien heb je uit teleurstelling de aanvechting om dat te doen, misschien stuurt je kind erop aan dat je je beheersing verliest maar dan doet het dat alleen om te horen: wat je ook doet, ik laat je niet los.

Het gaat er misschien eerder om je eigen verwachtingen en beeld los te laten en je kind de ruimte te geven om met alles wat het van jou en school heeft geleerd te leren leven. Dat gaat net zo schommelend als leren lopen of leren fietsen, ook voor de erachteraan hobbende ouders. Evenwicht zoeken en obstakels ontmoeten, experimenten aangaan, alles kun je verwachten en net als bij leren lopen: het gaat niet altijd goed. Er komen momenten dat je je als ouder afvraagt: wat heb ik fout gedaan? Wat moet ik nu doen?

Wat je als ouder kunt doen, en ik ben op dit punt geoefend geraakt, is vertrouwen houden in je eigen opvoeding en in je kind. Je kind in vertrouwen vasthouden en af en toe even diep zuchten. We weten het immers uit eigen ervaring: leren leven duurt langer dan leren lopen.

Marijn Backer

Foto's: Marijn Backer

